

V. ALECSANDRI

POEZII

OSTAȘII NOȘTRI

BUCUREȘTI

Editura Librăriei LEON ALCALAY

Calca Victoriei, No. 37

1908

PREFAȚA PRIMEI EDITION

Scrierile lui Alecsandri nu au fost până acum publicate într'o ediție populară; din această cauză ele au fost cunoscute mai mult în clasa mai cultă și mai bogată a neamului nostru.

În masa cea mare a poporului, între modeștii lui știutori de carte, între preoți și învățători, între ostași și săteni Alecsandri este cunoscut mai mult din nume: numai foarte puține din scrierile lui sunt cunoscute mai ales de prin cărțile de citire ale școalelor primare.

Cel puțin acum, când a unsprezecea toamnă și-a cernut frunzele vechede și a acoperit cu ele mormântul dela Mircești, în care se odihnesc rămășițele pământești ale dulcelui cântăreț al Românilor, a sosit timpul ca scrierile marelui nostru poet național să fie publicate într'o ediție populară, care să poată ușor străbate până la cei mai modești dar și cei mai numeroși cititori români.

„Biblioteca pentru toți”, trecută în editura librăriei Leon Alcalay, și-a reînceput întrerupta ei dezvoltare prin publicarea scrierilor lui Alecsandri în broșuri. Fiecare broșură cuprinde o singură scriere sau mai multe de același fel.

„Ostașii noștri” este numirea pe care a dat-o Alecsandri poeziilor în cari el a cântat pe ostașii

noștri încărcăți de glorie în războiul independenței dela 1877.

După două veacuri de umilințe lungi și amare, oștirea românească ieșise iar în câmp de luptă sub steagul Țărei, condusă de Domnul Țărei. Steagurile s'au întors sfâșiate de gloanțe, de ghiulele și de obuze, dar încărcate de glorie, amintind vremile mari de altă dată. Românimea întreagă a fost atunci zguduită adânc de cele mai puternice emoțiuni, și s'a simțit înălțată prin reînvierea vitejiei strămosești.

Alecsandri obicinuisse lumea românească, de peste treizeci de ani, ca el să-i simță și să-i exprime toate emoțiunile mari. Era deci natural ca și vitejii din războiul reînvierii neamului să fie cântați tot de Alecsandri.

Balcanul și Carpatul și mai pre sus de toate **Peneș Curcanul** s'au răspândit ca fulgerul în toate colțurile pământului românesc și în lungul acestor douăzeci de ani au fost și sunt recitate cu neslăbită plăcere în nenumărate ocazii.

Pe lângă cele douăsprezece compuneri adunate sub denumirea **Ostașii noștri** de însuși Poetul și publicate în volum la 1880, în ediția **Poeziilor** lui, publicată de librăria Soccec la 1896, am mai adaus câteva din manuscrisurile rămase dela autor și pe cari el însuși nu le publicase.

Noembrie, 1900.

I. Bianu

I

BALCANUL ȘI CARPATUL

Balcanul și Carpatul la Dunărea măreață,
Ca doi giganți năprasnici stau astăzi față 'n față
Ș'aprinși de dor de luptă cu ochii se măsoară,
Cu glasul s'amenință, cu gândul se doboară,
Zicând: „Nu pot să'ncapă doi paloși într'o teacă!
„E scris din noi doi unul în pulbere să treacă!”

Balcanul cel fanatic, muncit de aspră ură,
Nu știe să 'ngrădească sălbatica lui gură,
Și zice cu trufie: „Carpatule vecine,
„De nu pleca-vei fruntea amar va fi de tine,
„Căci repezi-voiu grabnic din plaiurile-mi nalte
„Torente 'necătore deprinse ca să salte

„Din maluri peste maluri, din munte peste
munte,
„Să bat' a tale coaste, s'acopere-a ta frunte,
„Să facă într'o clipă ca să dispari din lume
„Cu-a tale stânci și codri, cu-ai tăi copii și
mume.“

Carpatul scoate-un freamăt teribil de urgie,
Mișcând coama-i de codri, ca leul în mânia,
Și'n clocot lung răspunde : „Balcane-a ta trufie
„Arată că tu astăzi căzut ești în pruncie.
„Nevoe ai de-o cârjă ruina-ți s'o supoarte,
„Căci ești acum, sărmane, ajuns la prag de
moarte.
„Ai fost odinioară gigant prin înălțime,
„Amar prin fanatizmu-ți, puternic prin cruzime !
„Ai revărsat pe lume și groază și rușine,
„Și te-ai scăldat în sânge pân' ce-ai dat pept
cu mine.
„De-atunci au trecut secolii !... Strivita omenire
„S'a deșteptat, și numai tu stai în adormire,
„Ademenit de visuri nebune și trufașe,
„Făr' a pătrunde norii cari te țin în fașe !
„Orb uriaș ! cu cârja tu genele-ți ridică
„Și vezi l'a tale poale cât umbra-ți e de mică !
„Ești șters din cartea lumii, tu care din vechime
„Stai rezemat în somnu-ți de-o putredă mărimе !

„Și vrei să ții în lanțuri popoarele creștine ?
„Și vrei Balcan, gârbov, eu să mă 'nchin
la tine ?

„Dar n'auzi cum te râde și Dunărea și Marea ?
„Deviza ta-i *sclavia*, ș'a mea *neatârnarea* !“
Cum zic, doi vulturi ageri, zburând din vârful
de munte,

Se 'nalță până 'n ceruri și scot țipete crunte.
De pe Balcani e unul și din Carpați e altul...
Mult repede li-i zborul, mult crâncen li-i asaltul,
Căci se izbesc ca fulgeri la lupt' ucigătoare !...
Intinsele lor aripi se bat lucind la soare
Ș'a lor cumplite ghiare și pliscuri oțelite
Își dau loviri pe moarte și răni își fac cumplite.

Deodată cade unul din vulturii dușmani :
E vulturul prădalnic din barbarii Balcani,
Și'n patru părți a lumii zbor smulșele lui pene!...

.
Și cântă libertatea pe maluri Dunărene.

Mircești, 14 Mai 1877,

II

PENEȘ CÎRCANUL

Plecat-am nouă din Vaslui
Și cu sergentul zece.
Și nu-i era, zău, nimănui
În piept inima rece.
Voișoi ca șoimul cel ușor
Ce zboară de pe munte
Aveam chiar pene la picior,
Ș'aveam și pene 'n frunte.

Toți Dorobanți, toți Căciulari,
Români de viță veche,
Purtând opinci, suman, ȋtari
Și cușma pe-o ureche.
Ne dase nume de Cîrcani
Un hâtru bun de glume,
Noi am schimbat lângă Balcani
Porecla în renume!

Din câmp, de-acasă, de la plug
Plecat-am astă vară

Ca să scăpăm de Turci, de jug
Sărmana scumpă țară,
Așa ne spuse 'n graiul său
Sergentul Mătrăgună,
Iar noi ne-am dus cu Dumnezeu,
Ne-am dus cu voe bună.

Oricine 'n cale ne 'ntâlnea
Cântând în gura mare,
Stătea pe loc, s'adîmenea
Cuprins de admirare;
Apoi în treacăt ne 'ntreba
De mergem la vre-o nuntă?
Noi răspundeam în hohot: „ba,
„Zburăm la luptă cruntă!“

— „Cu zile mergeți, dragii mei,
„Și să veniți cu zile!“
Ziceau atunci bătrâni, femei
Și preoți și copile;
Dar cel sergent făr' de musteți
Răcnia: „Să n'aveți teamă,
„Românul are șapte vieți
„In peptu-i de aramă!“

Ah! cui ar fi trecut prin gând
Ș'ar fi crezut vreodată

Că mulți lipsi-vor în curând
Din mândra noastră ceată!
Priviți! din nouă câți eram
Și cu sergentul zece,
Rămas-am singur eu... și am
În piept inima rece!

Crud e când intră prin stejari
Năprasnica secure
De-abate toți copacii mari
Din falnica pădure!
Dar vai de-a lumii neagră stea
Când moartea nemiloasă
Ca'n codru viu pătrunde 'n ea
Și când securea 'i coasă!

Copii! aduceți un ulcior
De apă de sub stâncă
Să sting pojarul meu de dor
Și jalea mea adâncă.
Ah! ochi-mi sunt plini de scântei
Și mult cumplit mă doare,
Când mă gândesc la frații mei
Cu toți pieriți în floare.

Cobuz ciobanu 'n Calafat
Suna voios din fluer,
Iar noi jucam hora din sat
Râzând de-a boambei șuer.

De-odat' o schijă de obuz
Trăznind,... mânca-o-ar focul !
Retează capul lui Cobuz
Și'n loc ne curmă jocul.

Trei zile 'n urmă am răzbit
Prin Dunărea umflată
Și nu departe-am tăbărât
De Plevna blestemată.
În fața noastră se 'nălța
A Griviței redută,
Balaur crunt ce-amenința
Cu ghiara-i nevăzută.

Dar și noi înc' o pândeam
Cum se pândește-o fiară,
Și tot chiteam și ne gândeam
Cum să ne cadă 'n ghiară?
Din zori în zori și Turci și noi
Zvârleam în aer plumbii,
Cum zvârli grăunți de popușoi
Ca să hrănești porumbii.

Și tunuri sute bubuiau...
Se clătina pământul !
Și mii de bombe vâjiau
Trecând în zbor ca vântul.
Sedeă ascuns Turcu 'n ocol
Ca urșu 'n vizunie.

Pe când trăgeam noi tot în gol,
El tot în carne vie...

Ținteș era dibaci tunar,
Căci toate-a lui ghiulele
Loviau turcescul furnicar,
Ducând moartea cu ele.
Dar într'o zi veni din fort
Un glonte, numai unul,
Și bietul Ținteș căzu mort,
Imbrățișându-și tunul.

Pe-o noapte oarbă Bran și Vlad
Erau în santinele.
Fierbea văzduhul ca un iad
De bombe, de șrapnele.
In zori găsit-am pe-amândoi
Tăiați de iatagane,
Alătura c'un moviloiu
De leșuri musulmane.

Sărmanii ! bine s'au luptat
Cu lifta cea păgână,
Și chiar murind ei n'au lăsat
Să cad' arma din mână,
Dar ce folos ! ceata scădea !
Ș'acuma rămăsese
Cinci numai, cinci flăcăi din ea,
Și cu sergentul șase !

Veni și ziua de asalt,
Cea zi de sânge udă!
Părea tot omul mai înalt,
Față cu moartea crudă.
Sergentul nostru, pui de zmeu,
Ne zise-aste cuvinte:
„Cât n'om fi morți, voi cinci și eu,
„Copii, tot înainte!”
Făcând trei cruci, noi am răspuns:
„Amin! și Doamne-ajută!”
Apoi la fuga am împuns
Spre-a Turcilor redută.
Alelei! Doamne, cum zburau
Voinicii toți cu miné
Cum ei la șanțuri alergau
Cu scări și cu fașine!
Iată-ne-ajunși!... încă un pas.
Ura! 'nainte, ura!
Dar mulți rămân fără de glas.
Le 'nchide moartea gura!
Reduta 'n noi repede-un foc
Cât nu-l încape gândul.
Un șir întreg s'abate 'n loc,
Dar altul îi ia rândul.
Burcel în șanț moare zdrobind
O tidvă păgânească.

Șoimu 'n redan cade răcnind :
„Moldova să trăiască !“
Doi frați Călini, ciunțiți de vii,
Se zvârcolesc în sânge ;
Nici unul însă, dragi copii,
Nici unul nu se plânge.

Atunci viteazul Căpitan,
Cu-o largă brazdă 'n frunte,
Striga voios : „Cine-i Curcan
„Să fie Șoim de munte !“
Cu steagu 'n mâni, el sprintenel
Apuc'o scară 'naltă,
Eu cu sergentul după el
Sărim dela olaltă.

Prin foc, prin spăgi, prin glonți, prin fum,
Prin mii de baionete,
Urcăm, luptăm... iată-ne-acum
Sus, sus, la parapete.
Allah ! Allah ! Turcii răcnesc,
Sărind pe noi o sută.
Noi punem steagul românesc
Pe crâncena ređută.

Ura ! măreț, se 'naltă 'n vânt
Stindardul României !
Noi însă zacem la pământ,
Căzuți prada urgiei !

Sergentul moare şuerând
Pe Turci în risipire,
Iar Căpitanul admirând
Stindardu 'n fâlfâire !

Şi eu, când ochii am închis,
Când mi-am luat osânda :
„Ah ! pot să mor de-acum, am zis,
„A noastră e izbânda !“
Apoi când iarăşi m'am trezit
Din noaptea cea amară,
Coea pe răni eu am găsit
Virtutea Militară !...

Ah ! da-r-ar Domnul să-mi îndrept
Această mână ruptă,
Să-mi vindec rănilile din pept,
Iar să mă 'ntorc la luptă,
Căci nu-i mai scump nimica azi
Pe lumea pământească
De cât un nume de viteaz
Şi moartea vitejească !

Mirceşti, August 1877.

III
SERGENTUL

Pe drumul, de cîstise ce duce la Vaslui
Venea un om, cu jale zicînd în gîndul lui :
„Mai lungă-mi pare calea acum la 'ntors acasă..
„Ași vrea să zbor, și rana din pulpă nu mă lasă!“
Și bietul om slab, palid, avînd sumanul rupt
Și o cămașe ruptă bucăți pe dedesubt,
Pășea trăgînd piciorul încet, dar pe-a lui față
Zbura ca o lumină de glorie măreață,
Și 'n ochii lui de vultur adânci, vioi și mari
Treceau lucioase umbre de eroi legendari,
Opinca-i era spartă, căciula desfundată,
Dar fruntea lui, de raze părea încoronată.
Calică-i era haina, dar străluciau pe ea
Și crucea Sfîntul Gheorghe și-a României Stea.
Românul venea singur pe drumul plin de soare,
Cînd iată că aude fanfare sunătoare
Și vede nu departe în față lui venind
Un corp de oaste mîndră în aur strălucind.
Erau trei batalioane de gardă 'mpărătească,
Mergînd voios la Plevna cu dor s'o cucerească.
În frunte-i Colonelul semeț, pe calu-i pag,
La bravii săi tovarăși privea ades cu drag,
Și inima în peptu-i bătea cu foc, deșteaptă,
Căci el visa, privindu-i, la lupta ce-i așteaptă.

Deodat' el dă cu ochii de sarbedul Român
Ce stase 'n loc la umbră, sub un stejar bătrân,
Și mult se minunează și nici că-i vine-a crede,
Cînd crucea Sfîntul Gheorghe pe sînul lui o vede.

Ș'oprește regimentul, iar bravul Colonel
Se 'nchină la drumețul, s'apropie de el
Și-i zice cu blîndețe :— „De unde vii, străine ?“
— „Vin tocmai dela Plevna“. — „Cum e acolo ?“
— „Bine“.

— „Dar aste decorații, cum, cine ți le-a dat ?“
— Chiar Domnitorul nostru și-al vostru Im-
părat“.

— „Dar pentru care fapte ?“ — Știu eu ?...
Cică drept plată

„Că am luat eu steagul redutei.. și pe dată
„Cu el, străpunși de glonțuri, ne-am prăbușit
în șanț“.

— „Dar ce rang ai, voinice ?“ — „Am rang...
de Dorobanț !“

Atuncea Colonelul, dînd mîna cu Sergentul,
Se 'ntoarse, dă un ordin... Pe loc tot regi-
mentul

Se 'nșiră, poartă arma, salută cu onor
Românul care pleacă trăgînd al lui picior.

Mircești, Decembre 1877.

IV

PĂSTORII ȘI PLUGARII

I

Priviți pe cele dealuri înalte, înverzite,
Pe-acele largi poene cu flori acoperite,
Priviți, străini de lume, păstorii cei Români
Aproape de-a lor turme păzite de-ai lor câni,
Trăind o viață lină în tainica natură,
Cu buciumul în mână, cu fluerul la gură.
Cereasca limpezime, precum într'un izvor,
Alin se oglindește în sufletele lor...
Voi toți cari de dâșii ați răs fără mustrare,
Jos capul, o! nemernici loviți de admirare.
Un paloș de izbândă există 'n ori ce fer,
In tot păstorul astăzi exist'un scutier!

II

Priviți pe cea câmpie frumoasă, roditoare,
Plugarii, muncitorii lucrând în foc de soare.
Pe fața lor cea blândă, pe ochii lor cei vii,
Adie boarea dulce din verzile câmpii.
Sub mâna lor e sapa, hârlețul, coasa, plugul;
Alături cu dânșii stau boii purtând jugul.
Și tot ce-i înconjoară, deal, luncă, șes, izvor,
L pacinic ca blândețea din sufletele lor.

Voi toți, cari de dânșii ați răs fără căință,
Jos fruntea, o ! nemernici căzuți în umilință.
O spad'a răzbunărei există 'n ori ce lanț.
In tot Românul astăzi exist'un Dorobanț !

Mircești, Noembrie 1877.

V

FRAȚII JDERI

I

E ger, e întuneric ! Nori negri duși de vânt
Se târăe pe șesuri, se lasă pe pământ
Ca aripi urieșe de paseri nevăzute
Ce curăță de sânge văi, șanțuri și redute.

E vânt cu ploae rece și noapte cu fiori,
Căci umbra e țesută de fulgeri trăsnetori.
Nu-s însă focuri 'nalte de-a cerului furtună,
Dar fulgeri mii de tunuri ce'n zare crunt detună

L'a lor lumină roșă în clipă se ivesc
Mari tabere de oameni armați ce se pândesc
Și crâncene redute, și'n dos de parapete
Văpăi de ochi sălbatici, luciri de baionete.

Românii uzi la pele, flămânzi, lipsiți de foc,
In șanțul lor, sub arme, stau gloată la un loc,
De moarte și nevoe râzând cu nepăsare...
Voinici ei sunt la luptă, voinici și la răbdare !

— „Măi oameni !“ zice unul, un șoim de la Bicz,
„De mult ne spală cerul cu ploae pe obraz !
„Mâni, când s'o face ziuă, Jder Neagu, fără veste
„Frumos o să ne-apară cât Albul din poveste“.

— „Urât, frumos, alb, negru, eu nu știu ; dar
ce știu,
„Știu că halal de Turcul ce-oiu întâlni de viu.“
— „Și ce-ai să faci, măi Neagu ?“ — „Să-l
hăituesc, fârtate,
„Pân' mi s'a uscă bine cămașa de pe spate“.

Toți râd... dar ce retează de-odată râsul lor ?
O bombă, vine o bombă, al morții meteor
Toți văd moartea cu ochii !... un vaet : „Ah
mor !...“ — „Cine,
„Cine-i ucis ?“ — „Eu, Neagu... mă duc... vă
las cu bine.“

„Sărmanul !“ zic Românii, grăindu-l trist de-a-
rândul,
„Nici c'a avut el parte să-și împlinească gândul !

„Mult au să-l mai bocească neveste și copile !“
— „He !... Dumnezeu să-l ierte !... ce vreți ?...
n'a avut zile“.

— „Dar unde-i Jder mezinul ?“ — „De pază
colo'n șanț,
„Unde-a perit aseară un zmeu de dorobanț.“
— „Să-i spunem, să nu-i spunem, că i-a murit
frățiorul ?“
— „Ba să tăcem mai bine, să nu-l ucigă dorul.“

II

În capătul din dreapta al șantului, în tină,
Stă singur la o parte un om care suspină,
Căci are-o presimțire ce-i tot menește-a rău
Și-i duce, duce gândul mâhnit la frate-său.

El e ostaș de frunte, Jder Nistor, vânătorul,
Ce intră 'n Turci năprasnic cum intră'n cârd
omorul,
Și-i place pe câmp neterd cu durda să vâneze
Cumpliți Bași-Buzucii și fiarele Cerkeze.

De-aseară'n sentinelă Jder șade tot la pândă,
Gândind la biata-i mamă cu inima plăpândă,
Visând l'a lui mireasă cu sufletul duios,
Privind la Turci în față cu ochiul scânteios.

Dar vântul sufl'a iarnă, dar ploaia cade 'n unde!
Prin haine pân' la oase înghețul îl pătrunde,
Și 'ncet el simte somnul că vine pe furiș
De 'ntinde peste ochi'i un vâl paingeniș.

Jder luptă, umblă, cântă, nevrând ca să se culce,
Dar somnu-i varsă'n crieri beția lui cea dulce.
Și el pe nesimțite învins, întunecat,
Se reazemă de pușcă ș'adoarme clătinat.

De-odată i se pare că vede pe-a lui mamă
Ce vine, îl atinge la ochi cu-a ei năframă
Și'i zice: „Te trezește, copile, dragul meu!
„Vin dușmanii! te-ajunge prin somn păcatul
greu!“

Tresare vânătorul!... Doi spectri se arată
Nălțându-se prin umbră cu arma ridicată!...
„Ho! fiară, ho!“ el strigă, și'n clipă viu, deștept,
Pe dușmani îi străpunge cu baioneta 'n pept.

Din doi unul c'un gemet oftează, cade, moare,
Iar altul cu durerea luptându-se'n picioare,
Se'ncruntă, se repede ca lupul crunt la Jder
Și-i face-o brazdă largă la braț cu-al său hamger

Apoi se prăbușește alături cu mortul.

Jder zice-atunci, muștrându-l : „De ce ți-ai lăsat
cortul ?

„Și ce cătași, păgâne, aice'n șanțul meu ?

„Ți-a fost urât de viață ?.. Amar de capul tău !“

Și aprig, cu mânie ridică stratu 'n aer

Să sfarme peptul dușman ce scoate-un jalnic
vaer,

Dar când să dea : „Stăi, frate !“ îi zice-un
glas iubit.

„Nu-i drept să dai lovire vrăjmașului rănit !“

Jder stă, aruncă arma, s'apropie 'n tăcere

De Turc, îi leagă rana, alin'a lui durere ;

Apoi, când vine ziua, pe Turcul leșinat

Il poartă 'n ambulanța zicând : „Poftim vânat !“

VI

CĂPITANUL ROMANO

Se dase trei asalturi redutei neînvînse,
Tustrele îndrăznețe și crunte, dar respinse.
Și câmpu 'ntreg de sânge acoperit era,
Și, cuib grozav de moarte, reduta fulgera.
În șanțuri trupuri multe grămadă, răsturnate,
Și altele străpunse, pe dâmburi acățate,
Formau un crud spectacol ce lumii arăta
Cum știe Pedestrașul în foc a se lupta.

Romano Căpitanul de trei ori cu ai săi,
De trei ori ajunsese la șanțuri cel întâi,
Ș'acum retras, de-o parte, strângea coloana-i
ruptă,
Cu ea să se arunce de-a patra oară 'n luptă.
De-odată... cine-ar crede !... un aspru colonel,
Eșind de nu știu unde, pășește drept la el
Și-i zice : „Căpitane, nu-mi place-a ta purtare,
„Stai tot în urmă !“

— „Cine ?...“ răcnesc în tulburare

Ostașii lui Romano arși, rumeni pe obraz,
„El! Căpitanul nostru!... din toți cel mai vi-
teaz!”

—„Tăcere, copii!” strigă Romano la mulțime,
Apoi spre Colonelul c'un aer de mărimă
Se 'ntoarce, îl măsoară c'un ochiu plin de dispreț
Și-i zice: „Colonele, de ești și îndrăzneț
„Pre cât nedrept și aspru, te 'ndemn să vii
cu mine

„Să vezi de știu la moarte să merg cum se
cuvine...”

„Copii!... Zor înainte l'al patrulea asalt.”

—Ura!... răspund ostașii... iar el pe calu-i 'nalt
Pornește înainte, deprins a merge 'n frunte,
Și zboară... dar un glonte, un sol al morții
crunte,

li vine drept în cale și i se oprește 'n piept.

Atuncea Căpitanul pe cal stând încă drept,
Răcnește: „Colonele!.. departe ești...răspunde
„Cine-i în cap și 'n coadă?... Eu unde?... și
tu unde?...”

Apoi, zdrobit, el cade și moare lin, zâmbind,
Căci vede în redută voinicii lui sărind.

VII

HORA DE LA PLEVNA

Colo 'n Plevna și 'n redute
Stau păgânii mii și sute
Stau la pândă tupilați
Ca zăvozii cei turbați.

Las' să șează mari și mici...
Trageți hora, măi voinici !

Sus, în tabăra turcească
Dat-a tusea măgărească.
Răpciugoșii crunt tușesc,
Cu ghiulele 'n noi stropesc.

Las' să crăpe mici și mari
Trageți hora măi tunari !...

Jos în vale, pe câmpie,
Baș-Buzuci de căsăpie
Și Cerkeji mereu cumpliți
Rup cu dinții din răniți

Las' să rupă... rupe-i-ași !
Trageți hora, Călărași !

Ziua, noaptea glonții plouă,
Tot pământu-i plin de rouă.

Nu e rouă din senin,
Ci e sânge de creștin.
Las' să ploae ca din nori.
Trageți hora, Roșiori !

Iacă mă !... din parapete
Vine-o scroafă ca să fete
Opt codaci ș'un codăcel,
Toți cu râțul de oțel.
Las' să fete mii de mii...
Trageți hora, măi copii !

Ne-a veni și nouă-odată
Zi de plată și răsplată,
Să-l aducem la aman
Pe Gaziul de Osman.
Vie !... ura !... la Balcani !
Trageți hora, măi Curcani !

Cât e negru, cât e soare,
Moartea șade pânditoare
Și prin șanțuri și prin râpi,
Și tot bate din aripi.
Las' să bată până mâni...
Trageți hora, măi Români !

VIII

HORA DE LA GRIVIȚA

Fata lui Gazi-Osman,
Grivița poart' un colan,
Un colan tot de oțel...
Joacă fulgerii pe el.
Alelei ! de l'ași lua,
Înapoi nu l'ași mai da !

Mândra 'n cale mi-a eșit,
Doru 'n mine-a răsădit
Și de-o lună pân'acum.
Răsădit mă ține 'n drum.
Fa, colanul ți-oiu lua
Și 'napoi nu l-oiu mai da .

Puică scumpă de viteaz,
Nu m'aduce la necaz,
Că 'ntr'o zi m'oiu da prin foc
Și te-oiu prinde de mijloc,
Iar colanul ți-oiu lua,
Și 'napoi nu l-oiu mai da !

Tu ești viță de păgân,
Eu sunt viță de Român !
Bună ești de sărutat,
Dar și eu bun de luptat !
 Eu colanul ți-oiu lua
 Înapoi nu l-oiu mai da !

Fa, deschide-mi sânul tău,
Cât îs blând la graiul meu,
Nu mă face să te-aștept
Și să dau cu tine pept.
 Pept cu tine de voiu da,
 Zău, colanul ți-oiu lua...

.
.

Tot așa mări-am grăit !
Intr'o zi m'am repezit
S'am pus mâna pe colan
Și pe fata lui Osman.
 Alelei ! Griviță, fa,
 Înapoi nu te-oiu mai da !

IX

MARȘUL CĂLĂRAȘILOR

Român verde ca stejarul,
Râd de dușmani și de moarte !
Să-mi trăiască armăsarul
Și prin glonți să mă tot poarte !
 Sai, voinice, și nechează
 Ager, falnic ca un zmeu,
 Căci am inimă vitează
 Și credință 'n Dumnezeu !

Cât mi-a sta mâna voinică
 Pe-a mea pală ostășească,

N'aibă grijă de nimică
Țara mea cea Românească !
Sai, voinice, și nechează
Ager, falnic ca un zmeu,
Căci am inimă vitează
Și credință 'n Dumnezeu !

Cu-al meu suflet, cu-a mea pală,
Cu-al meu șoim albit de spume,
În dușmani vom da năvală,
De s'o duce vestea 'n lume !
Sai, voinice, și nechează
Ager, falnic ca un zmeu,
Căci am inimă vitează
Și credință 'n Dumnezeu !

X

ODĂ OSTAȘILOR ROMÂNI

Juni ostași ai țării mele, însemnați cu stea în
frunte !

Dragii mei vultani de câmpuri, dragii mei soi-
mani de munte !

Am cântat în tinerețe strămoșeasca vitejie,
Vitejie fără seamăn pe-acel timp de grea urgie,
Ce la vechiul nostru nume a adaos un renume
Dus pe Dunărea în Mare și din Mare dus în
lume.

Vin acum, la rândul vostru să v'aduc o în-
chinare,

Vin cu inima crescută și cu sufletul mai tare,
Ca eroi de mari legende, vin să vă privesc în
față,

Voi, nepăsători de moarte, disprețuitori de viață,
Ce-ați probat cu-avântul vostru lumii pusă
în mirare,

Că din vultur vultur naște, din stejar stejar
răsare !

Dela Domn pân' la opincă, duși de-o soartă
norocoasă
V'ați legat în logodire cu izbânda glorioasă
Ș'ați făcut ca să pricepem a trecutului mărime,
Măsurându-vă de-o seamă cu-a strămoșilor
nălțime,
Ș'arătând, precum prin nouri mândrul soare
se arată,
Cine-am fost odinioară, cine iar vom fi odată !!

Să trăiți, feciori de oaste ! Domnul sfânt să
vă ajute
A străbate triumfalnic în cetăți și în redute,
Ca la Rahova cu tunul, ca la Grivița cu zborul,
Ca la Plevna unde astăzi cei întâi ați pus pi-
ciorul,
Infruntând pe-Osman-Gaziul, și prin fapt de
bărbăție !
Ridicând o țară mică peste-o mare 'mpărăție !

O, viteji de viță veche ! Auziți în depărtare
Acel vuet fără nume ce răsună ca o mare ?
Sunt bătăile de inimi ale 'ntregui neam al nostru
Ce adună zi și noapte dorul lui cu dorul vostru,
Sunt vărsările de lacrimi pentru-acel care se
stinge,
Sunt urările voioase pentru-acel care învinge !

O ! Români, în fața voastră, colo 'n tainica
cea zare,
Vedeți voi o rază vie care 'ncet, încet răsare
Străbătând prin umbra deasă de lungi secol
adunată ?

E voiosul fapt de ziua mult dorită, mult visată,
E lumina re'nvierei, e luceafărul sperărei,
E triumful luptei voastre, soarele neatârnărei !

Dragii mei ! Din focul luptei oțeliți când v'eți
întoarce
La cămin unde Românca așteptând, suspină,
toarce,

Tot poporul : rudă, frate, soră, mamă și părinte,
Ca la Domni, cu pâni și sare, vor eși vouă 'nainte;
Căci din voi fiește care poartă 'n frunte o cunună
Și de gloria de astăzi și de gloria străbună !

Pas dar, pas tot înainte ! Timpul vechiu din
nou zorește !

Viitorul României dat-a mugur ce 'ncolțește !
O, copii ! de voi sunt mândru, simt acea mân-
drie mare,

Care crește cu mărirea unui neam în deșteptare.
Mi-am văzut visul cu ochii, de-acum pot să
mor ferice !

Astăzi lumea ne cunoaște : *Român* zice, *Viteaz*
zice.

Mircești, 28 Noembrie 1877.

XI

EPISTOLĂ GENERALULUI FLORESCU

Amice, vrei să afli ce fac și cum trăesc
În cuibul singuratic în care mă găsesc
Departe de-ale lumii petreceri variate,
Cu intrigi de tot soiul amar înveninate?
Mă'ntrebi cum nu iau parte la lupte zgomotoase,
Politice numite... dar nepoliticoase?

Cum eu, odinioară de lume iubitor,
Eu pasăre pribeagă, eu vecinic călător,
Mi-am strâns acum aripa de cale ostenită,
Și stau în nemișcare ca apa'n loc oprită?
Aceasta-i o enigmă ce vrei ca s'o explic?
Prea bine!... *Cer cuvântul*, dup' obicei, și zic:

„Ce fac?“ — Pe scena lumei privesc cum se lipește
 Invidia dușmană de tot ce strălucește
 Și-l roade cu un verme ascuns sub un stejar,
 Cercând ca să-l răstoarne cu-al său venin amar.

„Cum viețuesc?“ -- Ca omul ce fapte mari visează
 Și scumpe suvenire de prin trecut vânează,
 Ca să-și mângâie mintea de proasta comedie
 Ce-o joacă interesul și trista mișelie.

Iubiam odată lupta... dar lupta cea leală
 Pentr-o idee mare, frumoasă, triumfală,
 În care luptătorii cu inima 'ndrăzneată,
 Prin arme fără pată se atacau în față,
 Numind orice lovire piezișă : *felonie*,
 Și oarba clovetire : *băloasă infamie* !

Acum, în loc de arme curate, lucitoare,
 Eu văd că se preferă hulirea mânjitoare.
 Oricine stă 'n arenă de tine are parte...
 Eu, nedepins cu tina, mă țin de ea departe
 S'aștept să văd sub trăsnet hidoasa pocitură,
 Care-a sădit în țară invidie și ură.

Pe când eram noi tineri, Florescule, amice,
Pe când ori-ce sperare murea, născând, aice,
Avut-am un vis mare, o nobilă dorință,
De-a scoate România din trista-i umilință
Prin jertfe, prin virtute, prin strânsa înfrățire...
Toți într'un gând, cu toții uniți într'o simțire,
In batalionul sacru voioși ne luam rândul,
Și fie-care 'n parte-i c'un dor își hrănia gândul,
Eu, să deștept prin cânturi mărirea strămoșească
Tu, să reînvii pe lume armata-i vitejească.
— Dor tainic, vis feeric, sublimă nebunie,
Avânt semeț și falnic de falnică junie !

Atunci al nostru suflet prin nori luându-și zborul
Cu aripa-i ușoară lovia chiar viitorul,
Și ori-ce stavili nalte, fantasme 'ngrozitoare,
Pieriau în ochii noștri ca negurile 'n soare.

Și iată că prin muncă și ani de stăruință
A dat și flori și roadă puternica-ți credință.
Din sânul țării noastre o mândră oaste-apare,
Menită ca să'ntreacă a lumii așteptare,
Prin fapte glorioase din timpuri de-altă-dată...
Ea zboară 'n foc și ese cu fruntea 'ncoronată.

O ! ce mândrie mare simțit-ai tu ca mine !...
 Dar ce amărăciune s'a revărsat în tine,
 Văzând feciorii noștri pășind măreț 'nainte,
 Și tu... uitat de-o parte, tu, bunul lor părinte ?

Noi toți, din depărtare, pe-al morței câmp de
 pradă

Cătam a zări 'n soare lucind bătrâna-ți spadă
 Ș'a noastră ostășime, în foc iuțindu-și pasul,
 Dorea, cerea, prin tunuri ca să-ți audă glasul,
 Căci astă vie jună, eroică armată,
 Sub Cuza și sub Carol prin tine-a fost creată,
 Și ție cu dreptate se cuvenea onorul
 Fruntaș de-a fi în luptă, tu, organizatorul !

Și însă tu, victimă de-o oarbă prigonire,
 Ai fost ca un netrebnic lăsat în părăsire !
 Netrebnic, tu netrebnic !.. De când, o !

Doamne, 'n lume
 Lumina zilei poartă al nopței negru nume ?
 De când netrebnic este acel ce cu iubire
 Consacr'o viață 'ntreagă l'a patriei mărire ?

De când netrebnic omul cu inimă măreață,
 Ce-n lupta pentru țară oferă braț și viață ?

De când netrebnic șeful ce, ori cum bate vântul,
Își apără stindardul și-și ține jurământul ?

Amice, fii în pace, alin' a ta durere...
În tot oșteanul astăzi tu vezi o mângâiere,
Căci astăzi tot Românul cunoaște, simte 'n sine,
Că arma strămoșească s'a ascuțit prin tine...
Și când privești stindardul cu ochi plini de
uimire,
Stindardul viu tresare cu-o mândră fâlfâire !...

Mircești, 4 Ianuarie 1876.

XII

I

Și întinzând la oameni o mână tremurândă...
Ce-i astă sărăcime și goală și flămândă ?

Aceste brațe, cari împins-au cu putere
Pe Țară la 'nălțime, pe dușman la cădere,
Sunt goale!... Aste picioare ce urme glorioase
Lăsat-au pe tărâmul redutelor feroase,
Sunt goale, degerate!.. Aceste frunți, ce-s demne
Să poarte-ale măririi strălucitoare semne
Sunt goale, o! rușine!.. Sunt goale, o! cruzime!
Eu cat eroi în juru-mi și văd numai victime!...

Ce crimă le atrage pe cap așa osândă?
Ce crimă?.. Lupta mare pe câmpul de izbândă!
Ce crimă?... Eroizmul, sublima devotare
Pentru-apărarea Țării ș'a ei neatârnare!...

II

Alătura cu dânșii se vede-o altă turmă
Sub crivățul năprasnic ce inima le curmă.
Turme de robi, goi, vineți, de boale gârboviți,
La trista exilare de soartă osândiți,
Ei merg tâmpiți sub biciul restriștei nemiloase,
Pătrunși de ghiata iernei și-a morței pân'la oase,
Și astfel suferința mult oarbă și nedreaptă
Au pus copiii noștri cu ei pe-aceiași treaptă,
Cât nu poți a distinge din toți suferitorii
Nici cari sunt învinșii, nici cari 'nvingătorii,

Ei bine 'n astă țară, ce sântem noi ? și cine
A îndrăznit s'arunce în noi cu-așa rușine,
Ca să vedem Mărirea căzută 'n înjosire,
Și Eroismul sacru plătit cu umilire ?

Cum ? dup' atâția secolî de oarbă 'ntunecime,
Ostașii României cu suflete sublime
Aprins-au luminosul al re'nvierii soare,
Ca el să ni-i arate în stremțe uimitoare ?
Cum ? Domnul și oșteanul, cum ? Țara și țăranul
Infruntă greul, moartea, pun în genunchi duș-
manul,
Ca'n ziua re'nturnării, armata 'nvingătoare
Să par 'o pată neagră pe-a țarei sărbătoare ?

Ah ! dacă sânt nemernici, ce văd cu nepăsare
Româna demnitate lovit' așa de tare,
Eu n'oi comite crima de-a zice prin tăcere :
„Dispreț pentru bravură ! dispreț pentru durere.“
Eu ce-am cântat eroii, eu care niciodată
Pe fruntea României n'am suferit o pată,
Nu pot, când văd eroul că mâna și-o întinde,
Să stăpânesc revolta ce'n sufletu-mi s'aprinde,
Nu pot să stau în pace, când văd cu oțătire
Batjocura infamă pe biata omenire !

III

O ! țara mea, o . mumă de noi și mari străbuni !
Tu ce-ai respins, vitează, atâtea mari furtuni !
Ce soartă ne 'mpăcată urzește pentru tine
Rușinea 'n loc de fală și rău'n loc de bine ?
Ce mână făr'-de-lege, ce braț cumplit de fer
Lovește a ta frunte, când ea se'nalță'n cer ?
Ce geniu orb de ură în ghiarele-i te frânge
Și'ntinde pe-al tău soare un doliu roș de sânge !

Cerutu-ți-au copiii în zile de urgie ?

I-ai dat cu abnegare, i-ai dat chiar cu mândrie ;
I-ai dat vioi și tineri, voinici cu flori în față,
Plini de curaj cu toții, cu toții plini de viață,
Și-ai zis: „Vă duceți,mergeți cu-avânt de bucurie
„La moarte chiar, când moartea e sacră datorie,
„Și când mi veți întoarce, să-mi reveniți ferice,
„Toți înstelați pe frunte cu mândre cicatrice
„Mai juni, mai tari, mai veseli, mai falnici,
mai vioi...

„Să mi să prindă ochiul pe dragii mei eroi !“

S'au dus feciorii oastei pe calea strămoșească,
S'au prins cu moartea cruntă la luptă voini-
cească,

Și au eșit din luptă viteji, învingători,
Scăldați în al lor sânge, puternicii feciori !...

Ei bine ! oameni vitregi cu inimele sterpe,
Legăți de cârma țarei cu 'ncolăcirii de șerpe,
Voi, care-ați stat departe de foc și de dureri,
Cum ați re'ntors copiii la sânul bieteii țări ?

Priviți-i !..Goi și sarbezi, ca robi trăiți în lanțuri !
Triști, tărămați sărmanii ! de ger pe câmpi,
prin șanțuri,
Ologi, ciunțiți, o ! Doamne, reduși la nimicie
Prin chinuri plăsmuite de-a voastră mișelie !
Priviți-i, și prin dâșii priviți în depărtare
Funebra hecatombă lăsată 'n lepădare,
Alătura cu Plevna, pe câmpul de bătae.

IV

Acolo 'n miezul nopții a lupilor potae
Când vine să dezgroape morții, urlând a moarte,
Mulțimea degerată și pradă crudei soarte
Se scoală, se adună, lăsând a ei morminte,
Armata de scheleturi, șirag de oseminte,

Prin care vântul iernei pătrunde şuerând,
Ea se aşează 'n rânduri, se mişcă tremurând,
Pe Griviţa se urcă şi stă ca să râvnească
Pe-acei ce-au avut parte de moarte vitejească.

Apoi de-odată crâncen, cu braţele uscate,
Ea face-un gest, un singur, dar cel mai crunt
din toate,
Căci vă denunţă lumii cu gestul ei suprem !...

Amar de cine-atrage al morţilor blestem !

Mirceşti, Februarie, 1878

XIII

DAMELE ROMÂNE

(Urmare la poesia : *Eroii dela Plevna*).

.....
Dar să ne 'ntoarcem ochii spre-a cerului lumină,
L'augusta caritate ce mangâe și-alină,
Strângând nenorociții sub aripa-i cerească,
Vărsând un dulce balsam pe rana omenească,
Și prin a ei veghere și prin a ei zâmbire,
Făcând ca să dispară cumplita suferire.

O ! voi ale-omenirei dezmierdătoare stele !
Voi, floarea și cununa și fala țării mele !
Tu, Doamnă 'ncoronată de-a Binelui splendoare,
Ce mângâi cu-a ta mână ostașul care moare

Voi nobile Românce cu suflete 'ngerești,
 Voi ce-ați mărit prestigiul nobleței românești,
 Onor, respect, credință și adorare vouă !

Pe inimele noastre se las'o dulce rouă,
 Când vă privim în haine de sfântă Caritate
 Spălând al luptei sânge cu mâni aristocrate
 Și luminând poporul prin legea Provedinței :
 Că nu există ranguri în fața suferinței.

O ! cât va trăi țara ea-și va aduce-aminte
 De-a voastră abnegare, de-a voastre fapte sfinte,
 Și cei răniți vor spune cu drag jos în popor
 Cum ați veghiat, blânzi îngeri, la căpătâiul lor.
 Vor spune, și cu dânsii, uimit, voi spune eu
 Cum din al țării suflet ați șters amarul greu,
 Probând, că de sunt oameni ce lesne-au dat
 uitării

Eroii dela Plevna, martiri ai nepăsării,
 Voi, inimi simțitoare, aveți spre mângâiere
 Respect pentru bravură, respect pentru durere !

Mircești, Februarie, 1878

XIV

PLOCONUL LUI PENEȘ

Peneș stă pe câmp de pază.
Noaptea-i neagră'n jurul său.
El țintește ochi să vadă
Ochii dușmanului rău.
Dar nimic nu luce'n zare.
Zarea-i oarbă, ceru-i orb.
Prin cumplita'ntunecare
Trece-o boambă și un corb.

Peneș stă și se gândește
La căminul strămoșesc

La iubita ce-l iubește,
La părinții ce-l jălesc.
Apoi șterge cu oftare
Două lacrimi într'ascuns,
Și iar cade'n cugetare,
De un tainic dor pătruns.

Peneș cugetă și zice :
„Ce minune de odor
„Să duc țării când d'aice
„M'oiu întoarce 'nvingător ?
„Să-i adun comori străine ?
„Robi în cârduri să-i adun ?
„Ba mai bine, zeu, mai bine
„Drept plocon să-i duc un tun ?...”

Peneș, om de omenie,
Sare'n Plevna dintr'un zbor
Și apucă'n bărbăție
Tunul cel mai tunător.
Țării lui apoi cu fală
Dându-l, zice : „Fă din el
„O coroană chiar regală,
„O coroană de oțel !
„Și cu dânsa 'nlăurește

„Domnul nostru norocos,
„Ce ne-au dus, dus vitejește
„La războiul glorios.
„El «virtutea militară»
„Ici, la pept, mi-a aninat.
„Eu îi dau, re'ntors în țeară,
„O coroană ș'un regat“.

10 Maiu 1881, Mircești.

XV

PRIMELE OBUZURI

Sub cer senin, albastru, lin Dunărea la vale
Coboară maestoasă, lățind undele sale.

Pe câmpi cu iarbă coaptă, prin rediuri de stejar,
Pe insule ce'n apă încet scăzând dispar,

Și'n cursu-i odihnește de-a stânga Calafatul,
De-a dreapta sa Vidinul, în veci ne'nstrăinatul,

Cetate 'ncă fecioară sub pază de păgâni,
Ce pare că așteaptă năvală de Români.

Lin Dunărea se scurge spre marea, fără valuri,
Dar iată se 'ncrețește, căci a zărit pe maluri

De-o parte-un leu, de alta un tigru sângerat,
Ce se pândesc cu ochiul aprins și tulburat.

De-odată Carol Domnul, urcat pe-o baterie,
Vidinului din față s'arată cu mândrie,

Și face-un semn. Tunarii dau foc... Un sol de fer
Din tun pornește, zboară, se 'nalță întâi pe cer

Și cade-apoi în sânul cetății, ce tresare,
Vestindu-i România și-a ei neatârnare!

Vidinul se trezește din învechitu-i somn,
El vrea să nimicească și țară și-al ei Domn.

Incarc-un tun gingantic, spre Carol ținta drege,
Dar prima-i detunare îl proclamează Rege !

Iar Domnul, zâmbind vesel, în ochii tuturor,
Salută cu-a lui spadă obuzul trecător

Și zice : „Mult îmi place această armonie !
„Strigați, copii : trăiască iubita Românie !“

Un ura ! clocotește pe râul deșteptat
Și el cu drag încinge un nou, viteaz Regat !

Castel Peleş, Oct. 1886.

XVI

ROMÂNCA DE LA GRIVIȚA

Un șanț se 'naintează spre groaznica redută.
În el, din zori, Românii primesc ghiulele mii.
Ș-așa plouă cu glonțuri, cât ei rămași o sută,
Se 'ntreabă între dânșii de-s încă printre vii.

Alături o Româncă, expusă 'n nepăsare
La tot ce duce moarte cu zvon nepomenit,
Gătește-o mămăligă fierbinte de gustare,
Intr'un ciau de schijă, sub dâmbul prăbușit.

O 'ntreabă Căpitanul : „Leliță, nu ți-e teamă
„De bombe, de șrapnele ce zboară 'n jurul tău?“
Răspunde Româncuța: „Nici nu le bag în seamă.
„De lucru au și ele, de lucru am și eu“.

LA TURNU-MĂGURELE

SCENĂ ÎN VERSURI

(Reprezentată în ajutorul ostașilor răniți)

PERSONAGII

Adela, tânără fată.

Horcea, sergent de dorobanți.

Doctorul.

Teatrul reprezintă o cameră mică și simplu mobilată. — Ușa în fund, altă ușă în stânga și o fereastră în dreapta. — În fața scenei, mai în dreapta, o masă și un scaun de lemn alb.

SCENA I

ADELA, (sfârșind de scris un răvaș, îl subsemnează zicând):

„Amica ta, Adela... în Turnu-Măgurele...”
Trei pagine tixite!... Ce am mai scris în ele?

(Citește) :

„Scumpa mea Nataliță !... ar fi un spectacol curios pentru tine de a mă vedea pe mine, o elegantă, deprinsă a trăi în saloane luxoase, locuind acum într'o odăiță goală și purtând costumul ambulantei. Cu toată această schimbare însă, nu poți crede, iubita mea, cât sunt de mulțumită !... Eu, o tânără văduvă, înconjurată de adoratorii patentăți din București și din Iași, și expusă a auzi în toate zilele aceleași declarații monotone de amor, mă simt astăzi mai demnă de poziția mea înaltă în societatea română sub nobila haină de soră de caritate. În capitalele noastre eram asurzită de falsele suspine ale comediei lumești ; aici sunt uimită de adevăratele suspine ale suferinței, și, pe cât acolo inima mea era nesimțitoare, pe atât aici ea bate și crește animată de un nobil devotament... Am sub vegherea mea un june căpitan rănit, foarte interesant... La asediul Plevnii, sărmanul, a primit un glonț în brațul drept și mult ne e teamă că va fi nevoe de o amputare... Ferească-l Dumnezeu de o așa nenorocire ! Sergentul lui, un viteaz din al 13-lea regiment de Dorobanți, bun, simplu, cam original și cu numele de Horcea, plânge ca un copil când se gândește că o să rămâne

„căpitanul lui ciunt... Eu însămi mă înfior la
„această idee, căci încep a avea pentru scum-
„pul meu rănit o afecțiune de soră... Te văd
„însă zâmbind și clătinând din cap, dar te
„poftesc să nu fii nebună și să nu-ți închi-
„puești romanuri... etc... etc...”

(Ușa din fund se deschide... Adela strânge scri-
soarea o pune sub plic și scrie adresa pe ea).

A! se deschide ușa... sergentul Horcea vine...
Să pun în plic scrisoarea... Acum adresa... bine!

SCENA II

ADELA, HORCEA (între prin fund, se oprește lângă
ușa, face salutul militar și tușește).

HORCEA

Hmm ?

ADELA (se scoală și se întoarce spre Horcea)

HORCEA

Doresc sănătate.

ADELA

Ce face Căpitanul ?

HORCEA

Te'ntreabă, duducuță, ș'oftează, greu, sărmanul.

ADELA

Se simte mai rău astăzi ?

HORCEA (tace și-și mușcă mustața)

ADELA (îngrijită)

Răspunde...

HORCEA

Așa-mi pare.

ADELA

Cum ?

HORCEA

Apoi, cum s'ar zice, îl arde-un pojar mare...

ADELA

La rană ?

HORCEA

Și sub coastă, colea, la inimioară..
Știi.. inima tânjește când n'are surioară,
Și zău... să nu te superi... dar eu încep a crede
Că mult mai rău e bolnav când bietul nu te vede..

ADELA

Crezi ?

HORCEA

Cred... ades mă'ntrcabă pe mine'n aiurire
De ești, ca în poveste, o zână de iubire...
Un heruvim, un înger... mai știu eu câte-mi
spune ?

Ești înger, duducuță ?

ADELA, (zâmbind).

Nu cred.

HORCEA

Mare minune !
Apoi de ce înșiră tot astfel de cuvinte ?

ADELA

El... are fierbințeală și-i... amețit de minte.

HORCEA

Oare?...- așa să fie?... Eu unul dau cu gândul
Că poate, fiind tânăr, și lui i-a venit rândul
Să cază 'n slăbiciunea de fire omenească,
Să... cum fac toți flăcăii din lume... să iubească.

ADELA (repede)

Pe cine?

HORCEA, (în parte)

Măi, că iute a întrebat pe cine ?
(tare) Pe cine, hm ! el știe...eu știu că nu pe mine.

ADELA (cade pe gânduri)

HORCEA (în parte, privind-o)

Na ! a căzut pe gânduri acum și puiculița...
Cu miere, cum se vede, îi atinsèi gurița.

ADELA

Ia spune-mi : fost'a astăzi chirurgu'n ambu-
lanță ?

HORCEA (posomorându-se)

A fost.

ADELA

A văzut rana?... și are el speranță,
Că ea se va închide prin simplă vindecare?
Și n'ar fi trebuință de-o crudă operare?

HORCEA

Chirurgul cam pe gânduri eșit-a astă-dată,
Căci i-a părut lui rana mult mai înflăcărată,
L'am întrebat ce crede?... Nu mi-au răspuns
nimică,
Dar clătina din capu-i... și zău, mi-e tare frică,
(induioșindu-se) Sărmanul Căpitanul, un bujorel
în floare,
S'ajungă ciunt, drăguțul!... de-ar ști, să știi
că moare!

ADELA (în parte)

Să moară-o! Doamne sfinte!

HORCEA

A bată-i-ar să-i bată
Chirurgi! ei nu știu alta decât să taie'ndată
Și brațe și picioare cu arma ascuțită...
Doar brațul nu e creangă și omul nu-i răchită...
Eu îl cunosc, duduca, pe Căpitan... mai bine
S'ar împăca cu moartea decât cu-așa rușine.

ADELA

Dar, dac'ar fi nevoie numaidecât... Ce-ai face,
In locul lui, chiar însuși?

HORCEA

Eu ? zeu, mai bine-mi place
Să merg pe ceea lume întreg, cu cap, cu toate,
Decât o viață lungă să fiu un trunchiu cu cioate.

ADELA

O știu ; așa-i Românul, nepăsător de viață ;
Dar lâng'amărăciune mai este și dulceată ;
Dar dacă-i crud de-a perde un braț, acea durere
Nu poate să găsească pe lume-o mângâere ?
Rănitul nostru-i june ; din pragul tinereții
El poate să privească la bunurile vieții,
Plăceri, considerare, familie, iubire...
La toate are dreptul viteazul să aspire.

HORCEA

O fi, însă stejarul amar se oțerește
Când apriga secure de crengi îl despărtește,
Și crede-mă, duduică, Românul e de milă
Când n'are cu ce strânge la sânu-i o copilă.

Atunci nu-i mai rămâne decât să se sfârșească,
Sau... alte două brațe pe lume să găsească...
Hei! când ai vrea, ducă, să-ți faci cu el
pomană...

ADELA

Eu ? cum ?

HORCEA

Ești bună, bună de pus, zău, chiar pe rană,
Ai două brațe... dă-le în dar lui Căpitanul,
Și astfel, numai astfel, i-ai îndulci aleanul....
Le dai?... Aud?... Duducă, ascultă-mă pe mine
În locul dumitale le-ași da eu ca mai bine.

ADELA

Dar cum vrei cu-a mea milă să-i cad eu lui
năpaste.

HORCEA

Năpaste! Dee-mi Domnul și mie tot de aste!
Auzi? Năpaste-o floare frumos îmbobocită....
Dar unde se mai află mai veselă ursită?
Năpaste! (o privește cu admirare) Căpitanul și
eu am fi în stare
De brațele-amândouă să cerem o scurtare,
De-am ști că ne așteaptă o astfel de răsplată.

ADELA

Dar bine, Horce dragă, gândește înc'odată :
Cuvine-se chiar însă-mi să cerc de a-i propune ?

HORCEA

Ba nu, ferească sfântul !... Eu, de 'nvoești,
i-oi spune
Că dac'a perde brațul și n'a vrea ca să moară,
I-a da brațele sale în schimb o Zânișoară.

ADELA

Și ar primi ?

HORCEA

N'ai grijă... hait, cu nepusă masă ;
Ba ș'a juca drăgaica, rănit cum e, prin casă.
Ce vrei? Așa-i Românul când strechea îl lovește,
Când inima dă mugur, și muguru 'nflorește.

ADELA (râzând)

Glumeț ești.

HORCEA

Glumeț însă cum găsești gluma ?

ADELA

Bună.

Dar... ian să schimbăm vorba.

HORCEA

S'o dăm pe-o altă stună ?

(în parte) Se vede c'am sclintit'o cu-a mea avocație.
Del.. nu m'a făcut mama mehenchiu în limbuție.
Păcat !

ADELA

Știu că 'mpreună ați fost răniți odată ;
Iar cum, și când, și unde nu mi-ai spus încă...

HORCEA

Iată

Cum s'a'ntâmplat dducă: Trecuse-o săptămână
De când eram în harță cu Litfa cea păgână,
Alătura cu Plevna, în față cu-o redută
Ce 'ntocmai ca ariciul, ghem toată prefăcută,
Părea că e pustie și ne pofta aproape,
În șanțurile-i dese de vii să ne îngroape.
Noi tot țineam privirea doar om zări dușmanul
Și tot trăgeam la tunuri doar i-om strica redanul,
Dar după parapete ascuns el cu urgie,
Pe când noi dam în bobot, trăgea în carne vie.

— Era iar mai cu seamă, era'ntr'o pădurice.
O baterie care cu noi juca 'n popice.

Și sămăna cu bombe, scurtându-ne de zile.
Cum seamănă Românii cu grâu la Săn-Vasile.

O noapte, Căpitanul vr'o zece inși ne cheamă
Și zice : Măi, de moarte vă este, sau nu, teamă ?

— Nu, Domnule! răspundem. — Nu ? — Nici
de cum. — Prea bine ;

Eu merg la baterie s'o iau.. Veniți cu mine ? —

— Venim ! cu toții răcnit-am și ne-am pornit pe
dată,

Ne-am furișat prin umbră ca vulpea cea șireată,

Și când să dea foc Turcii la tun, pe ne-așteptate

Ei se trezesc cu spaima și cu Românii 'n spate.

Pe loc și dăm navală în ei, mânca-i-ar corbii !

Și ne'ncleștăm la luptă grămadă, chiar ca orbii.

Ce groaznică trânteală ! ce răcnete de ura !

Ce lovituri cu stratul ! ce mușcături cu gura !

Pân'ce din Turci, hapsinii, nu au rămas nici unul,

Pân'ce le-am stricat cuibul, pân'ce le-am luat
tunul !

Pe tun pusesese mâna el însuși Căpitanul,

Luptând cum luptă Zmeul cu Badea-Năsdără-
vanul.

Iar când în faptul zilei ne-am cercetat dobânda

Cu-o rană fiecare își măsura isbânda.

La braț Căpitănașul avea o 'mpușcătură

Și eu colea pe frunte, această lovitură.

Dar fie ! eram mândri ca leul-paraleul
Când am adus în lagăr cel tun...ce-i zic : trofeul!

ADELA (entuziastă)

A ! bravo, bravo, bravo, Români de vitejie !
(Uimindu-se) Ah ! inima mea crește în veselă
mândrie....

Și simt... simt... ah ! (plânge)

HORCEA

Duducă.... ce plângi ? Da nu mai plânge....
(în parte) Când văd plâns de femei, un nod
coala mă strânge.
(uimit) Tot plângi ?

ADELA

Nu e nimică și nu băga de seamă !
(dându-i batista ei) Voinice, dela mine, primește-
astă năframă
Și-mi spune, cine astfel te-a încrestat în frunte ?

HORCEA

Un Turc urât și negru, 'nalt, țeapăn cât un
munte.
Vroja să-mi taie capul lovind cu iataganul....

ADELA

Și cum scăpași ?

HORCEA

Văzut-ai cum crapă'n cinci bastanul
Când îl izbești de-o piatră?... Așa i-am crăpat
capul
Când l-am pocnit cu stratul în tidvă pe arapul.
S'a dus pe ceea lume, în raiu să facă jafuri
Prin munți de baclavale și dealuri de pilafuri...
Dar ce stau eu la vorbă și dârdâiu ca o babă ?
La doftorul cel mare alerg cât mai în grabă
Să vie-aice însuși pe căpitan să-l vadă,
Căci cel hirurg la vorbă nu are de loc nadă.

ADELA

Aleargă și la poștă să dai astă scrisoare,
Te rog.

HORCEA

Prea bine, adă ; mă duc într'o 'ntinsoare
(se oprește la ușa din stânga)
Duducă.. (arată spre ușa din fund) El te-așteaptă..
Fă azi o faptă bună...
Și cel de sus pe frunte ți-a pune o cunună.
(ese prin stânga)

SCENA III

ADELA

Ce oameni ! Ce natură frumoasă și bogată !
Ce inimă vitează și simplă și curată
Se bate 'n aste sânuri când e nevoia 'n țară !
O ! nu, nu, România nu poate 'n veci să piară,
Cât are pentru pază o verde seminție
Cu suflet așa mare, cu minte-atât de vie !
Nu ! în zadar pe față-i invidia străină
Cercat-au s'o mânjească cu-otravă și cu tină.
Infami clevetitorii, vrăjmași ai României,
Sunt înfierați de-acuma cu fierul infamiei,
Căci le-au răspuns Românul cu-a sa disprețuire
Prin fapte glorioase ce merg la nemurire !....
Aice, lângă mine un tânăr erou zace
In ghiarele durerei... sermanul !... dar ce face ?
(deschide puțin ușa din fund)
Doarme !... cât e de palid !... ce tainică tristeță
Pe fruntea lui e'ntinsă ! Ce aer de noblețe,
Ce aer de mărire câștigă o ființă
Căzută pentru țară în crudă suferință !...
Ah !... trista lui privire adânc mă'nduioșează...
Ce-aud ?.. suspină ?.. poate că el acum visează..
La mine... mă iubește !... și eu... oare'n iubire
Putut-a să se schimbe a mea compătimire ?
(cade pe gânduri)

SCENA IV

ADELA, HORCEA (intră turburat)

HORCEA

Duducă, duducuță...

ADELA

Ce este ?

HORCEA

Nu e bine,
Am întâlnit hirurgul... (oțerindu-se) Vai ! simt
flori prin vine.

ADELA

Hirurgul ?

HORCEA

Dar, hirurgul, casapul, ciocărtașul
Mi-a spus că amputează chiar astăzi pățimașul,
Că-i teamă de cangrenă.

ADELA (speriată)

Cangrenă ! vai de mine !
Cangrena-i moarte !

HORCEA, (pierdut)

Moare !... să moară... Cine? cine ?
Eu? iată-mă... sunt gata !... dar el?... O! Doamne
sfinte !
Ce fac eu fără de dânsul?... Ce spun l'al său
părinte ?..

ADELA

Dar ce să facem, frate ?

HORCEA

Ascultă... ești creștină..
De nu vrei s'ai mustrare c'ai fost cumva de vină,
Aleargă lângă dânsul și-i spune ce-i ști spune,
Ca să-l îndupleci soartei amare-a se supune,
Vorbește-i românește, grăește-i franțuzește,
Cum ți-a veni mai bine, dar mi-l adimenește
Rugându-l și zicându-i că-l vei iubi mai tare
De-a vrea ca să asculte de doftorul cel mare

ADELA

Dar... Horcea...

HORCEA

Duducuță... lumină... floare vie,
Mergi, scapă-l de la moarte și mă dau rob...

ADELA

Ei !... fie ! (intră în fund).

SCENA V

HORCEA (cătând prin ușa din fund)

Iat-o !... puicuța merge... când pasă, când s'o-
prește...

S'apropie de patu-i... El s'a trezit zâmbește,
A și uitat durerea... O ! farmec de muiere !...
Femeia-i, ci-că, floare de leac pentru durere...
Ce spun ei oare ? (ascultă) N'aud... de-aproape
îi șoptește...

Ea pare că îl roagă... dar el se 'mpotrivește...
Ea plânge ! Na ! hirurgul de-acum poate
să vie.

In lacrimi de femee chiar ferul se mlădie...
Viteazul, leul, zmeul e 'nvins de-o păpușică...
El îi sărută mâna... Ce mână mititică !...
Și iaca ! Ce-mi văd ochii ?... și ea... ea îl
sărută

Pe frunte ?... Hait, acuma logodna-i și făcută.
Dar... iată și hirurgul ! pei drace !... El so-
sește

Ca noul pe soare când cerul strălucește,

SCENA VI

HORCEA, ADELA (intră tulburată)

ADELA

Ah ! Horce, mergi degrabă... Te cheamă, el
te cheamă...
Hirurgul este gata... Eu nu pot sta, mi-e teamă.

HORCEA

Dar bietul Căpitanul primește să-l...

ADELA

Primește.

HORCEA

Mă duc... ah ! duducuță, mult el te mai iubește !
(ese)

SCENA VII

ADELA (cade pe scaun)

O ! Doamne !... ce durere, ce groază pentru
dânsul
Să simtă fierul rece tăind un os într'însul !...
Fiori îmi trec prin creeri., mi-e inima de ghiață.,

A !... ce s'aude ?... geme ?... ași da chiar a mea
viață
Ca să-l scutesc, sărmanul, de chinuri... ah !
iar geme ?... (ascultă)
Ba nu, mă 'nșeală spaima... El rabdă... nu se
teme.
Cum ași voi să intru... (s'apropie încet de ușe)
să-i șterg ușor pe frunte
Sudoarea înghețată a suferinței crunte,
Să-i țin pe brațe capul, s'ațint a mea privire
In ochii lui, iubitul, cu toată'a mea iubire...
Dar nu pot... n'am curajul... d'abia stau pe
picioare.
(vine șovăind de se reazămă de masă)

SCENA VIII

ADELA, DOCTORUL (intră prin stânga)

A ! Domnul doctor...

DOCTORUL (închinându-se)

Doamnă, sergentul dinioare
Mi-a spus c'ați vrut îndată ca să alerg aice.

ADELA

Eu ?

DOCTORUL

De-am putut pricepe ce au voit a-mi zice,
Chirurgul vrea să facă o amputare ?

ADELA

— Așa e.
Vă rog să treceți iute alături în odae.

DOCTORUL

Mă duc... dar mai 'nainte primiți astă hârtie
Și astă cutioară... (intră în camera din fund).

ADELA (deschide scrisoarea)

Maiorul !... Ce îmi scrie ? (citește repede).

„Iubită cumnătică ! Măria Sa Domnitorul
„a acordat Căpitanului și sergentului încre-
„dințați îngrijirei d-tale, decorația *Steaua*
„*României* și medalia : *Virtutea militară*,
„pentru eroica lor purtare. Ți le trimit d-tale,
„iubită cumnătică, pentru ca să ai mulțu-
„mirea de a-ți decora însăți protegiații, etc.“
(se aude alătura un glas răcnind)

GLASUL

A !

10
ADELA (tipând)

A !... îi taie brațul ! (cade pe scaun). Sărmanul !
cum îl doare

SCENA IX

ADELA, HORCEA (dând busna pe scenă)

HORCEA

Ura !... Nu mi-l mai taie... Nu este trebuință.

ADELA

Cum ? ce zici ?

HORCEA

Iaca doftor cu cap și cu știință !
El cât a văzut rana, a început a râde
Ș'a spus că dela sine curând se va închide.
Atunci Căpitănașul, precum o fată mare,
Inchis-a ochișorii în dulce leșinare.

ADELA (veselă)

Mă duc să-i deschid vesel cu *Steaua Româ-*
niei... (scoate decorațiile)
I-a acordat-o Vodă ca semnul vitejiei.

HORCEA

I !... Sfinte și Părinte ! Ce bine a să-i pară !
Ura !

ADELA (prezentându-i medalia)

Și d-tale *Virtutea Militară*.

HORCEA (amețind) .

Eu ?.. Na !... se'ntoarce casa... m'apucă nebu-
nia....

Eu, decorat! (primește medalia și o sărută) drăguța!
Trăiască România !

(Amândoi se îndreaptă spre ușa din fund)

C o r t i n a

Mircești, Noemvrie 1877.

S F Â R Ș I T

N O T E

VII. Hora de la Plevna (pag. 27)

Răpciugoșii crunt tușesc

Ostașii noștri dau porecla de răpciugoși tunurilor
turcești.

Vine-o scroafă ca să fete

Adică o bombă.

CUPRINSUL

	Pagina
Prefața	3
Balcanul și Carpatul	5
Peneș Curcanul	6
Sergentul	16
Păstorii și Plugarii	18
Frații Jderi	20
Căpitanul Romano	25
Hora de la Plevna	27
Hora de la Grivița	29
Marșul Călărașilor	31
Odă ostașilor Români	33
Epistolă generalului Florescu	36
Eroii de la Plevna	41
Damele Române	47
Ploconul lui Peneș	49
Primele obuzuri	52
Românca de la Grivița	55
La Turnu-Măgurele	57
Note	79